

Інформаційна довідка МДГ № 10

ЗАКОНИ ПРО АМНІСТІЮ

19 грудня 2013 року Верховна Рада прийняла Закон «Про усунення негативних наслідків та недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань» (Закон № 712-VII; набув чинності 26 грудня 2013 року).¹ 16 січня 2014 року парламент прийняв Закон, яким вносилися зміни до Закону № 712-VII (Закон № 731-VII; набув чинності 22 січня 2014 року).²

Метою прийняття законів було недопущення переслідування та покарання осіб, які брали участь у масових заворушеннях в період з листопада по грудень 2013 року. Вони застосовувалися, зокрема, до осіб, які підозрювались або обвинувачувались у вчиненні таких правопорушень в період з 21 листопада по 26 грудня 2013 року:

- дії, спрямовані на насильницьку зміну конституційного ладу або захоплення влади;
- навмисне заподіяння тілесних ушкоджень середнього ступеня тяжкості;
- **порушення рівноправності громадян залежно від їхньої расової, національної належності або релігійних переконань (стаття 161 Кримінального кодексу);**
- **перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (стаття 171 Кримінального кодексу);**
- крадіжка;
- умисне знищення або пошкодження майна;
- завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян;
- блокування транспортних комунікацій чи захоплення транспортних підприємств;
- незаконне заволодіння транспортним засобом;
- групові порушення громадського порядку;
- масові заворушення;
- заклики до вчинення дій, які загрожують громадському порядку;
- незаконне захоплення державних та громадських будівель;
- опір представникові влади;
- втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, працівника державної виконавчої служби;
- погрози або насильство щодо працівника правоохоронного органу;
- посягання на життя співробітника правоохоронного органу;
- захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника;
- **перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (стаття 365 Кримінального кодексу);**
- втручання в діяльність судових органів;
- невиконання судового рішення;
- перешкоджання появі свідка, потерпілого чи експерта та примушування їх до відмови від дачі показань чи висновку.

¹ Текст Закону доступний за таким посиланням: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/712-18>.

² Текст Закону доступний за таким посиланням: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/731-18>.

Закони передбачали звільнення від відповідальності працівників правоохоронних органів за перевищення влади або службових повноважень під час подій на Майдані (стаття 365 КК). Вони також передбачали звільнення від відповідальності, з-поміж інших, працівників правоохоронних органів, які були причетні до нападів на журналістів під час подій на Майдані, оскільки стаття 171 Кримінального кодексу передбачає більш тяжке покарання, якщо злочин вчинений посадовою особою. Так само, стаття 161 Кримінального кодексу передбачає більш тяжке покарання за вчинення посадовою особою порушення рівноправності громадян залежно від їхньої расової, національної належності, релігійних переконань.

29 січня 2014 року парламент прийняв ще один закон «Про амністію», який набув чинності 2 лютого 2014 року (Закон № 737-VII).³ Під дію закону підпадали правопорушення, вчинені в період з 27 грудня 2013 року до набуття чинності цим законом, у зв'язку з масовими протестами, які почалися 21 листопада 2013 року. Він передбачав амністію за такі правопорушення, як і закони про амністію від 19 грудня 2013 року та 16 січня 2014 року, розширюючи сферу дії амністії на такі злочини як погрози або насильство щодо службової особи або судді й умисне знищення або пошкодження майна, яке належить працівнику правоохоронного органу. Проте його дія не поширювалася на такі правопорушення, як перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (стаття 171 Кримінального кодексу) або перевищення влади чи службових повноважень працівником правоохоронного органу (стаття 365 Кримінального кодексу).

Закон також передбачав звільнення від адміністративного арешту. Проте він передбачав умову, згідно з якою закон вводився в дію тільки після того, як учасники масових акцій протесту покинуть зайняті будівлі органів державної влади чи місцевого самоврядування; відкриють доступ для співробітників, які працюють у таких будівлях та усунуть перешкоди для доступу до будівель; розблокують транспортні комунікації на вулиці Грушевського та розблокують інші вулиці й площі в Києві та інших містах (за винятком тих, де відбувалися мирні акції протесту). Якщо ці умови не були виконані протягом 15 днів від дня набуття чинності законом, закон втрачав чинність.

Усі три закони, від 19 грудня 2013 року та від 16 і 29 січня 2014 року, втратили чинність, у зв'язку з прийняттям 21 лютого 2014 року Закону «Про амністію» (Закон № 743-VII),⁴ який набрав чинності 28 лютого 2014 року. Закон від 21 лютого 2014 року передбачав амністію за правопорушення, вчинені з 21 листопада 2013 року та до моменту набуття чинності законом, у зв'язку з масовими акціями протесту, які почалися 21 листопада 2013 року.

Закон від 21 лютого 2014 року розширив перелік правопорушень, які підпадали під дію попередніх законів амністії: були включені такі правопорушення, як замах на життя посадової особи, диверсія, заподіяння умисного тяжкого та умисного легко тілесного ушкодження; погроза вбивством, незаконне затримання або викрадення, захоплення заручників, перешкоджання законній діяльності політичних партій, громадських організацій та профспілок, примушування до участі або перешкоджання участі у страйках, порушення недоторканності житла, крадіжки та грабежі, заснування злочинної організації, вчинення терористичного акту, створення військових угруповань, непередбачених законом, ухилення від військового призову та пропаганда війни. Закон також передбачав звільнення від адміністративного арешту.

³ Текст Закону доступний за таким посиланням: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/737-18>.

⁴ Текст Закону доступний за таким посиланням: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/743-18>.

Інформаційна довідка № 10

Стаття 9 Закону від 21 лютого 2014 року забороняла збір, реєстрацію, накопичення, зберігання, адаптування, оновлення, використання та поширення персональних даних осіб, які брали участь у масових протестах, які розпочалися 21 листопада 2013 року, та які були отримані у зв'язку з участю тих осіб у акціях протесту. Такі персональні дані підлягали знищенню відповідно до процедури, встановленої законом.

Закон від 21 лютого 2014 року на сьогодні є чинним.